Suomen ympäristökeskus SYKE
PL 140
00251 HELSINKI

LAUSUNTO

27.1.2022 SYKE/2022/87

Ympäristövaliokunta

Lausuntopyyntönne 17.1.2022

E 85/2020 vp, E 120/2021 vp Alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia perustuen komission kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin (tuleva taksonomian neljän ympäristötavoitteen delegoitu säädös)

E-kirjeen tavoitteena on määritellä Suomen alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia tulevaan delegoituun taksonomia-asetukseen ympäristötavoitteiden teknisistä arviointikriteereistä.

E-kirjeen alussa todetaan, että Suomi pitää tärkeänä, että rahoitusta ohjataan taloudellisiin toimintoihin, jotka tukevat luonnon biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien sekä vesi- ja merivarojen tilan edistämistä, kiertotalouteen siirtymistä sekä ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä. EU:n asettamat tavoitteet biodiversiteetin ja ekosysteemien suojelulle ja ennallistamiselle ovat kunnianhimoisia ja niiden saavuttaminen edellyttää tehokkaita ja vaikuttavia toimia.

Kestävällä rahoituksella on mahdollisuus olla tässä merkittävässä roolissa. Suomi pitää sopivana, että taksonomian kiertotaloutta koskevien teknisten arviointikriteerien perustana ovat tavoitteet talouden irtikytkennästä uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä sekä luontopääoman uusiutuminen. Suomen ympäristökeskus tukee näitä Suomen linjausten lähtökohtia.

1. Taksonomian perusajatuksesta

E-kirjeen lähtökohdissa ei tuoda missään esiin, että taksonomian ympäristökriteerien tarkoituksena on auttaa sijoittajia löytämään ympäristökestävyyden kannalta parhaat kohteet. Tämä ei tarkoita sitä, että näiden kriteerien ulkopuolelle jäävät alueet olisivat kestämättömiä. Kaikkien kohteiden ei pidä kuulua taksonomian piiriin ja silti ne voivat olla osa tarvittavaa kestävyysmuutosta. Tämän takia taksonomian kriteerejä ei pidä tulkita siten, että jos niiden täyttyminen on jäsenmaissa yleisesti vaikeaa, ne eivät ole hyväksyttäviä. Suomen ympäristökeskus näkee, että koko taksonomian perimmäinen ajatus muuttuu, jos kriteerien pitää olla helposti toteutuvia jäsenmaissa. Jos taksonomian kriteereihin halutaan muutoksia, niiden pitää perustua tutkittuun tietoon.

2. Maatalous

E-kirjeen maatalousosassa sanotaan: ”Lisäksi kriteerit eivät saisi sisältää takautuvia ehtoja. Ei merkittävää haittaa -kriteereissä ei tule edellyttää luopumista turvepohjaisista kasvualustoista ja turpeen käytöstä eläinten kuivikkeena. Asiaa voidaan tarkastella uudelleen myöhemmin, jos tosiasiallisesti korvaavia materiaaleja kehitetään.” Tältä osin Suomen ympäristökeskus ei yhdy E-kirjeen linjaukseen. Turvepohjaiset kasvualustat ja kuivikkeet eläimille aiheuttavat samalla tavalla kasvihuonekaasupäästöjä kuin turpeen poltto. Jotta taksonomia toimisi, täytyy ”Do no significant harm (DNSH)” -periaatetta soveltaa kaikissa tapauksissa, jossa se on relevantti. Kuten edellä on todettu, tämä ei merkitse turpeen käytön kieltämistä, vaan ohjaa taksonomian ehtoja täyttävää rahoitusta sellaisiin hankkeisiin, joissa on kyetty ratkaisemaan turpeesta luopumisen haasteita. Suomessa tähän tähtäävä kehitystyö on jo menossa. Suomen ympäristökeskus arvioi, että tällainen kehitystyö voi hyötyä taksonomiakriteeristä, joka edellyttää turpeesta luopumista.

Suomen vaatimus ottaa fosfori mukaan taksonomian piiriin on perusteltu.

3. Metsätalous

E-kirjeessä toistetaan aikaisemmin Valtioneuvoston EU-selonteossa otettu kanta. Sen mukaisesti metsäpolitiikan tulee olla jatkossakin EU:ssa kansallisen päätäntävallan piirissä, koska jäsenvaltiot ja niiden olosuhteet ovat erilaisia. Suomen ympäristökeskus näkee linjauksen taksonomian hengen vastaisena ja jopa ristiriitaisena siihen nähden, miten muuten Suomi on halunnut viestiä valtion mahdollisuuksista vaikuttaa metsien hyödyntämiseen. Tässä yhteydessä halutaan nähdä metsät kansallisen päätäntävallan piirissa, vaikka markkinat ohjaavat metsien hyödyntämistä. Taksonomian mukainen rahoitus luo tähän tilanteeseen uudenlaisen perustan vaikuttaa metsien hyödyntämiseen. Taksonomian mukainen rahoitus ei välttämättä merkitse maanomistajille ja metsäteollisuusyrityksille huonompaa taloudellista tulosta, sillä taksonomian avulla on mahdollisuus luoda uusi markkina, ja kestävyysparannuksiin investoivat hyötyvät siitä taloudellisesti.

E-kirjeessä sanotaan, että Suomi vaikuttaa ennakkoon tavalla, joka mahdollistaa, että Suomen metsillä ja niissä harjoitetulla metsätaloudella olisi mahdollisuus täyttää teknisten arviointikriteerien vaatimukset käytännössä, ilman kohtuuttomia kustannuksia tai liian pitkälle menevää sääntelyä. Suomen ympäristökeskus katsoo, että paras keino saavuttaa tämä tilanne on suunnata T&K-toimintaa ja metsäneuvontaa siten, että ne metsätoimijat, jotka haluavat hyötyä taksonomian mukaisesta rahoituksesta, saavat tietoja ja valmiuksia, joilla voivat täyttää arviointikriteerit. Talousmetsien luonnonhoitotoimien standardisoiminen uudeksi luonnonhoitomalliksi voisi olla mahdollista rahoittaa taksonomian mukaisella rahoituksella.

4. Kalastus

Suomen ympäristökeskus yhtyy E-kirjeen linjaukseen, jonka mukaan teknisissä arviointikriteereissä tulisi ottaa huomioon jäsenvaltioiden erilaiset luonnonolosuhteet ja kalastuskäytännöt. Haasteena kuitenkin on kriteerien yksityiskohtaisuus. Vaatimalla hyvin yksityiskohtaisia, lähinnä Suomen olosuhteita myötäileviä kriteerejä, tehdään taksonomiasta erittäin vaikeasti sovellettava.

5. Energia

E-kirjeessä linjataan, että ”Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena laatia EU-taksonomian alla bioenergiaa koskevia teknisiä kriteereitä monimuotoisuutta merkittävästi edistävänä toimena”. Suomen ympäristökeskus ei yhdy tähän linjaukseen. Bioenergian käyttö uusiutuvana energiana pitää toteuttaa siten, että taksonomian lähtökohtana DNSH-periaate soveltuu myös monimuotoisuuden turvaamiseen.

Suomen ympäristökeskus näkee, että E-kirjeen linjausta ”Suomen näkemyksen mukaan biologista monimuotoisuutta merkittävästi edistävän bioenergian kriteereitä ei tule myöskään käyttää muissa EU-hankkeissa, eikä niillä tule olla laajempaa vaikutusta sääntelyn kehittymiseen” ei ole syytä kirjata kohdassa 1 esitettyjen näkökohtien perusteella.

E-kirjeessä on linjaus ”Kestävän rahoituksen taksonomian tulee mahdollistaa metsätalouden ja -teollisuuden tähteiden ja jätteiden sekä metsänhoitotöiden yhteydessä syntyvän pienpuun kestävän hyödyntämisen energiantuotannossa. Lisäksi kriteerien tulee mahdollistaa nestemäisten, kaasumaisten tai kiinteiden biomassojen käyttö teknologianeutraalisti.” Suomen ympäristökeskus ei tue tällaista muotoilua. Taksonomia ei aseta rajoituksia ko. puuvirroille, jos niiden alkuperä on kestävää ja niiden hyödyntäminen toteuttaa DNSH-periaatetta.

Kohdassa 1. mainittujen syiden takia ei ole perusteltua tuoda tässä yhteydessä esiin seuraavaa E-kirjeen linjausta: ”Voimassa olevaa uusiutuvan energian direktiiviä yksityiskohtaisemmat monimuotoisuuden edistämistä koskevat bioenergian kriteerit tulee asettaa jatkossakin pohjautuen kansallisiin suosituksiin ja ohjeistuksiin.”

6. Liikenne

E-kirjeen linjaukseen ”Suomen tavoitteena on, että puutavaran kuljetusta merirahtina ei rajattaisi taksonomian ulkopuolelle” ei löydy perusteita. Puuta ei voida pitää kategorisesti kestävänä raaka-aineena sen perusteella, että puurakentaminen sitoo hiiltä, kuten E-kirjeessä esitetään.

7. Lopuksi

Suomen ympäristökeskus näkee taksonomian tärkeänä instrumenttina tarvittavan ekologisen kestävyysmurroksen aikaansaamiseksi. Suomella on osaamista ja käytäntöjä, joilla taksonomia on käännettävissä merkittäväksi mahdollisuudeksi Suomelle. Kaikkien kohteiden ei pidä kuulua Suomessa taksonomian piiriin, ja silti taksonomian ulkopuolella olevat kohteet voivat olla osa tarvittavaa kestävyysmurrosta.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet professori Jyri Seppälä, professori Mikael Hildén ja tutkimusjohtaja, professori Eeva Primmer.

Pääjohtaja Leif Schulman